

zanimale prije svega činjenice o kućnim zadrugama. Ove bilješke potvrda su Marxova bavljenja organiziranim zajednicama življenja i proizvodnje, te razmjera čitanja i značaja Utješenovićeve rasprave.

Žarko ŠPANIČEK

Istražujući historijske dokumente i literaturu iz 19. i početka 20. stoljeća, te služeći se vlastitim istraživanjima Paul Stahl komparira neke elemente socijalne strukture u jugoistočnim zemljama Evrope: u Rumunjskoj, Grčkoj, Albaniji te južnoslavenskim zemljama na Balkanu.

U prva četiri poglavlja autor istražuje strukturu domaćinstva - obitelji, ulogu žene u njoj u odnosu na obiteljsku hijerarhiju, vlasničke odnose, odnose unutar bratstva i plemena te na širem planu odnose pojedinih sela i seoskih saveza u svakom od navedenih društava.

Analizirajući obitelj odnosno domaćinstvo, kao najmanju socijalnu jedinicu, autor pokazuje da je termin "obitelj" u jezicima jugoistočne Evrope neologizam nastao pod utjecajem zapadno evropske kulture. U rumunjskom se najčešće upotrebljava termin "gospodărie", u grčkom "nikokirata", kod Albanaca "shtepi" ili "shpi", kod Bugara "družina" ili "goljama k'šta", dok je kod ostalih južnih Slavena na Balkanu dominantan naziv "kuća zadruga", iako se je u stručnoj literaturi uvriježio izraz "zadruga" koji je uveo V. S. Karadžić želeći izbjeći nepreciznosti koje nosi pojam "obitelj" (krvni srodnici koji žive zajedno u domaćinstvu ili svi krvni srodnici makar i ne žive na istom mjestu). Autor se u analizi koristi terminima "domaćinstvo" ili "domaćinske grupe" shvaćajući obitelj kao zajednicu ljudi koji žive zajedno, rade zajedno, imaju zajedničko vlasništvo i zajedničku religiju bez obzira na veličinu.

Osim krvnog srodstva i drugih srodničkih veza kao i ekonomskih interesa, povezivanju pojedinaca u različite socijalne jedinice pridonose i magija i religija. Autor smatra da su u svakom društvu takve duhovne veze potrebne, pa i kada se radi o srodničkoj povezanosti. O tome kakva je homogenizirajuća uloga magije i religije kao i o materijalnim aspektima religijskog u seoskim društvima južnoslavenskih naroda, Rumunja, Albanaca i Grka piše Paul Stahl u posljednjem, petom, poglavlju svoje knjige.

Na kraju knjige čitalac može pronaći opširnu bibliografiju te bibliografiju monografija o istočnoj Evropi.

Željka JELAVIĆ

Među suvremenim jugoslavenskim etnolozima, sklonima u najvećem broju empirijskim istraživanjima, izdvaja se ličnost Slavka Kremenška, čiji opsežan opus zrcali njegov trajni interes za teorijsku i metodološko-metodičku problematiku. Već niz godina ovaj profesor Ljubljanskog sveučilišta propituje temeljne zasade etnološke znanstvene discipline; zanima se određenjem predmeta moderne etnologije, metodološkom orijentacijom, mjestom etnologije u suvremenom znanstvenom ozračju, pa samim tim i svrhom njezina djelovanja. U svojim studijama polazi u prvom redu od slovenske - kako današnje tako i jučerašnje - etnološke prakse, revalorizirajući i redefinirajući pritom mnoge od pojava u razvoju slovenske etnološke misli. No svoja razmatranja proširuje i na taj način da ih potkrepljuje - kako suvremenim tako i minulim,

Slavko Kremenšek, Etnološki razgledi in dileme, [knj. 1-3], Filozofska fakulteta Univerze Eduarda Kardelja, Oddelek za etnologijo, Ljubljana 1983-1987/ 1, 1983, 135 str.; 2, 1985, 173 str.; 3, 1987, 151 str. (Knjižnica Glasnika Slovenskega etnološkega društva, 11, 13, 17)